

Vastuullisen kansainvälisyyden ryhmän suositukset korkeakoulutukselle ja tutkimukselle

Miksi korkeakoulutuksen ja tutkimuksen vastuullinen kansainvälisyys?

Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen vastuullisen kansainvälisen yhteistyön tavoite on avoimuus, vastavuoroisuus, ymmärrys ja riskien hallinta.

Avoin kansainvälinen yhteistyö korkeakoulutuksessa ja tutkimuksessa on välttämätöntä, erityisesti globaaleihin, yhteisiin haasteisiin vastaamisessa. Samaan aikaan ymmärrys keskinäisriippuvuudesta ja erilaisista toimintatavoista muuttuvassa maailmassa sekä riskien hallinta ovat korkeakoulutuksessa ja tutkimuksessa yhä tärkeämpää. Riskeinä voidaan nähdä mm. yhteistyön eettisyyteen, kestävyteen tai taloudelliseen toimintaan liittyvät epätoivottavat toimet ja pyrkimykset. Hallinnonalalla on tunnistettava vientivalvontaan ja pakotteisiin liittyvät lainsäädännölliset veloitteet.

Riskien ottaminen on kansainvälisessä yhteistyössä usein välttämätöntä, huomioiden kuitenkin em. riskien hallinnan ja riskin toteutuessa tarvittavat toimet. Vastuullinen kansainvälisyys tukee akateemista vapautta ja tätä kautta puolustaa demokratiaa kaikessa yhteistyössä. Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen kansainvälisen yhteistyön tulee olla niin avointa kuin mahdollista ja vain niin suljettua kuin välttämätöntä. Avoimuus tarkoittaa myös sitä, että avoimesti voidaan tuoda ilmi teemat, joissa ei tehdä yhteistyötä tai jotka kuuluvat kansallisen turvallisuuden kokonaisuuteen.

Kansainvälisyyden merkityssisältö on muuttunut: kansainvälisen yhteistyön hyödyt ovat merkittävät, mutta samalla myös riskit kasvavat. Korkeakoulu- ja tutkimussektorin on tärkeä yhteistyössä pohtia tietoista lähestymistapaa vastuullisen kansainvälisen yhteistyön edistämiseksi. Riskit voivat liittyä niin koulutus- ja tutkimusympäristöihin, ml. tutkimusinfrastruktuureihin, sopimuksiin, kumppaneihin, yksittäisiin ihmisiin, niin tahattomasti kuin tarkoituksella, mutta myös rahoitukseen. Yleisesti riskialttiiksi aloiksi nähdään mm. kaksoiskäyttöön ja vientivalvonnan alaisiin kokonaisuuksiin, merkittävään taloudelliseen hyötyyn, arkaluontoiisiin henkilötietoihin tai laajoihin tietoaaineistoihin, kriittiseen infrastruktuuriin tai kansalliseen taloudelliseen tai strategiaan etuihin liittyviin aloihin.¹²³

¹ [Council Recommendation of 23 May 2024 on enhancing research security](#)

² [G7 Best Practices for Secure and Open Research](#)

³ myös [Shih, T. Gaunt, A. & Östlund, S. \(2020\). Responsible internationalisation: Guidelines for reflection on international academic collaboration. Stockholm: STINT, 2020.](#)

Muuttunut geopoliittinen tilanne, Suomen liittyminen Pohjois-Atlantin liitto NATOon sekä liberaalin demokratian ja sääntöpohjaisen maailmanjärjestyksen heikentymisen uhka heijastuvat myös kansainvälisyystavoitteisiin korkeakoulutuksen ja tutkimuksen sektorilla. Samaan aikaan yhteiskuntien kriisinsietokykyä koettelevat keskinäisriippuvaiset haasteet, kuten Venäjän raaka hyökkäyssota Ukrainassa ja sodat Lähi-idässä ja muuttoliike, pandemiat, elinympäristöjen muuttuminen ja luonnonkatastrofit. Epävarmuus ja yllätykset vaativat uusia toimintatapoja. On tunnistettava eri politiikkalohkojen, kuten maahanmuutto, - ulko- ja turvallisuuspolitiikka, merkitys myös korkeakoulujen toiminnassa. Samalla tulee ottaa huomioon opiskelijoiden ja henkilökunnan huoli toimintaympäristön muutoksista ja niihin liittyvistä haasteista. Kriisit ovat lähellä ja kaukana.

Petteri Orpon hallitusohjelmassa⁴ linjataan toimivia suhteita Kiinaan ja Afrikan maihin, strategisempaa yhteistyötä prioriteettimaiden (EU, Pohjoismaat, Afrikka, Baltia, Australia, Etelä-Korea, Japani, Iso-Britannia, Kanada, USA) kanssa. Hallitusohjelman linjausten mukaisesti suunnataan työvoiman rekrytointitoimia kumppanuusmaamallilla erityisesti Intiaan, Filippiineille, Brasiliaan ja Vietnamiin.

Yhteistyötä on kyettävä tekemään niidenkin maiden kanssa, jotka eivät jaa arvojamme ja periaatteitamme, ja joiden käsitys maailmanjärjestyksestä on meidän ymmärrettävä. Ymmärrys ei kuitenkaan aina merkitse hyväksymistä. Tämän vuoksi korkeakoulu- ja tiedesektorilla tarvitaan ymmärrystä ja tietoa riskialttiista kokonaisuuksista, tarvetta harkita kutakin toimea tapauskohtaisesti. Kansallinen vuoropuhelu ja tiedonjakaminen auttavat korkeakouluja arvioimaan riskejä.

Tarvitsemme kansainvälistä osaamista, koska kilpailu osaajista ja osaamisesta kiihtyy mm. teknologiakilpailun ja ikääntyvien väestöjen vuoksi. Vastuulliseen kansainvälisyyteen liittyä opiskelijoiden ja henkilökunnan vastuullinen rekrytointi, joka on eettisesti ja sosiaalisesti kestävä ja samalla turvallista.

Toimintaympäristön muutoksiin kuuluvat myös kansalliset haasteet, kuten osaamisen huoltovarmuus huomioiden mm. oma teknologiaosaamisemme, ikääntyvä väestö ja kansallinen koulutustaso ja sen alueelliset erot. Osaamisen merkitys korostuu niin teknologiakehityksessä kuin ennakoitavissa olevissa ja ennakoimattomissa muutoksissa, oikeusvaltion ja demokratian turvaamisessa.

Vastuullisesta kansainvälisyydestä puhutaan eri maissa ja akateemisissa yhteisöissä eri termein johtuen eri perinteistä tai yhteiskunnallisista lähtökohdista. Esimerkiksi Isossa-Britanniassa on käytössä termi Trusted Research, Alankomaissa ja Tanskassa Knowledge Security⁵, EU-suosituksissa

⁴ [Vahva ja välittävä Suomi : Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma 20.6.2023 - Valto](#)

⁵ [Knowledge Security | | Danish Security and Intelligence Service](#)

puhutaan tutkimuksen turvallisuudesta, Ruotsissa puolestaan vastuullisesta kansainvälistymisestä⁶ (ansvarsfull internationalisering)⁷.

Näissä suosituksissa vastuullisella kansainvälisyydellä tarkoitetaan, että koko korkeakoulu- ja tiedesektorimme on kansainvälinen ja vastuullinen. Kukin toimija ottaa vastuun kansainvälisestä yhteistyöstään ja toiminnastaan rajoittamatta akateemisen vapauden periaatetta, korkeakoulujen autonomian mukaisesti.

Vastuullisen kansainvälisyyden ryhmän suositukset korkeakoulu- ja tiedesektorin toimiksi

- Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan toimijat vahvistavat tietoisuuttaan ja ymmärrystään vastuullisesta kansainvälisyydestä ja toimivat riskien hallitsemiseksi:
 - Yhteinen vuoropuhelu, yhteiset viestit, sektorien välinen yhteistyö sekä parhaiden käytäntöjen ja tiedon säännöllinen jakaminen mahdollistavat uhkien ja riskien identifiomisen ja niihin puuttumisen yhteisin keinoin.
 - Kukin hallinnonalan organisaatio (korkeakoulut, virastot ja muut toimijat) nimeää vastuullisen kansainvälisyyden yhteyshenkilön em. toimien mahdollistamiseksi.
- Korkeakoulut, hallinnonalan virastot ja ministeriö edistävät EU:n tutkimuksen turvallisuuden suosituksia muuan muassa osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiotyötä
- Organisaatiokohtaisten linjausten laatiminen
 - Opetus- ja kulttuuriministeriön koollekutsumana hallinnonalan toimijat sopivat yhteisen minimitason vastuullisen kansainvälisyyden edistämiseksi tarvittavista linjauksista.
 - Korkeakoulut ja sektorin muut toimijat laativat omat linjauksensa ja huolehtivat vastuullisen kansainvälisyyden toimintaprosesseista.
 - Kukin toimija huolehtii riittävästä osaamisestaan em. prosesseihin liittyen.
 - OKM toimii hallinnonalan sisäisen tiedonjakamisen ja yhteisen osaamisen vahvistamisen fasilitoijana järjestäen yhteisiä tilaisuuksia. OKM toimii poikkihallinnollisen yhteistyön koordinaattorina sektorin toiminnan tukena.
- Vastuullisen kansainvälisyyden vahvistaminen kansainvälisissä yhteistyöverkostoissa
 - Kukin toimija (korkeakoulu, rahoittajat, ministeriö) vahvistaa vastuullisen kansainvälisyyden yhteistyötään kumppaniensa kanssa ja jakaa siitä tietoa muiden kotimaan toimijoiden kanssa yhteisen oppimisprosessin mahdollistamiseksi (Pohjoismaat, EU, globaali taso).
- OKM/KTPO toimii osana poikkihallinnollisia roolien, sisältöjen ja vastuiden yhteensovittamisprosesseja

⁶ Esim. [Nationell stödfunktion för ansvarsfull internationalisering föreslås - Universitets- och högskolerådet \(UHR\)](#)

⁷ Myös [Stockholm Center for Research and Innovation Security Archives - Institute for Security and Development Policy](#)

6. Vastuullista kansainvälisyyttä seurataan osana sektorin ja opetus- ja kulttuuriministeriön vuoropuhelua ja ohjausprosessia

LIITE

Kansallinen lainsäädäntö ja linjauksia toimintavastuista

Lainsäädäntö

Suomessa tieteen, taiteen ja ylimmän opetuksen vapaus on turvattu (Suomen perustuslaki 16§) ja yliopistoilla on itsehallinto (123§), sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään. Sääntely tapahtuu yliopistolaissa (3§), jossa muistutetaan, että itsehallintoon kuuluu päätöksenteko-oikeus sisäiseen hallintoon kuuluvista asioista. Ammattikorkeakouluista annetussa laissa todetaan, että ammattikorkeakoululla on lakisäätöisiä tehtäviään suorittaessaan opetuksen ja tutkimuksen vapaus (9 §). Korkeakoulut vastaavat opetuksensa, tutkimuksensa ja muun toimintansa laadusta. Yliopistot ja ammattikorkeakoulut vastaavat opiskelijavalinnasta ja henkilöstönsä rekrytoinnista.

Suomen Akatemian tehtävänä on mm. edistää tieteellistä tutkimusta ja tutkimusedellytyksiä sekä niiden hyödyntämistä rahoittamalla niitä ja osallistumalla kansainväliseen yhteistyöhön. Opetushallitus puolestaan toimii opetus- ja kulttuuriministeriön toimialalla koulutukseen, varhaiskasvatukseen ja elinikäiseen oppimiseen sekä kansainvälistymiseen liittyvissä tehtävissä asiantuntijavirastona.

Kansainvälisissä asioissa (valtiosopimus ja muu kansainvälinen velvoite) valtioneuvoston toimialajaosta lain mukaan vastaa se ministeriö, jonka toimialaan sopimus tai velvoite sisällöltään kuuluu (laki valtioneuvostosta 28.2.2003/175). Opetus- ja kulttuuriministeriön tehtävänä valtioneuvostossa ja hallinnonalalla on mm. osallistua valmisteluun ja päätöksentekoon EU:n toimielimissä osallistua kansainvälisten järjestöjen toimintaan, pohjoismaiseen yhteistyöhön, lähialueyhteistyöhön ja kahdenväliseen yhteistyöhön. Valtioneuvoston ohjesäännön (3.4.2003/262) mukaan ministeriö käsittelee mm. oman toimialansa tutkimusta, kehittämistä ja seurantaa koskevat asiat sekä kansainväliset asiat. Opetus- ja kulttuuriministeriön vastuulla ovat mm. tiede ja koulutus.

Kansainvälisiä linjauksia, suosituksia ja toimintaohjelmia

Komissio julkaisi 24.1.2024 viisi aloitetta EU:n taloudellisen turvallisuuden vahvistamiseksi: ehdotuksen neuvoston suositukseksi tutkimuksen turvallisuuden parantamisesta, Valkoisen kirjan tukivaihtoehtoista sellaisen teknologian tutkimukseen ja kehittämiseen, jolla on kaksikäyttöpotentiaalia, Valkoisen kirjan vientivalvonnasta, Valkoisen kirjan ulospäin suuntautuvista sijoituksista sekä ehdotuksen uudeksi asetukseksi ulkomaisten sijoitusten seurannasta.

Euroopan unionin neuvoston suositukset tutkimuksen turvallisuudesta⁸ julkaistiin toukokuussa 2024. Suosituksen päätavoitteena on tukea komissiota ja jäsenmaita kansainväliseen yhteistyöhön liittyviin tutkimuksen turvallisuutta koskeviin riskeihin puuttumisessa. Suosituksessa osoitetaan esimerkkejä tutkimuksen turvallisuuden tietoisuuden lisäämisestä ja riskeistä, jotka liittyvät pääasiassa tietämyksen ei-toivottuun siirtoon, ulkomaiseen sekaantumiseen ja eettisiin tai lahjomattomuuden loukkauksiin. Näin varmistetaan, ettei tutkimus-, innovaatio- ja korkeakoulutoimintaa käytetä väärin EU:n ja sen jäsenvaltioiden turvallisuuteen vaikuttavalla tai epäeettisellä tavalla.

Neuvoston suosituksessa tutkimuksen turvallisuudella tarkoitetaan seuraavien riskien ennakointia ja hallintaa: a) kriittisen tietämyksen ja teknologian ei-toivottu siirto, joka voi vaikuttaa unionin ja sen jäsenvaltioiden turvallisuuteen, esimerkiksi jos niitä käytetään sotilaallisissa tai tiedustelutarkoituksissa kolmansissa maissa; b) sellainen haitallinen vaikuttaminen tutkimukseen, jossa kolmannet maat tai kolmansiin maihin sijoittautuneet toimijat voivat käyttää tutkimusta muun muassa disinformaation levittämisen välineenä tai itsesensuurin aikaansaamiseksi opiskelijoiden ja tutkijoiden keskuudessa, mikä haittaa akateemista vapautta ja hyvää tieteellistä käytäntöä unionissa; c) eettisten normien tai hyvän tieteellisen käytännön loukkaukset, joissa tietämystä ja teknologiaa käytetään perussopimuksissa määriteltyjen unionin arvojen ja perusoikeuksien tukahduttamiseen tai heikentämiseen tai niiden loukkaamiseen.

Suosituksissa todetaan, että tutkimus- ja innovaatiosektori toimii lähtökohtaisesti avoimesti ja kansainvälisesti. Tämän vuoksi tarvitaan yhtenäinen lähestymistapa tutkimus- ja innovointialan tutkimuksen turvallisuuden parantamiseksi kaikkialla Euroopassa, joka perustuu akateemiseen vapauteen ja institutionaaliseen autonomiaan. Suosituksessa käsitellään eri toimijoiden rooleja strategisella tasolla. Suositus ei sisällä sitovia määräyksiä vaan siinä annetaan ohjeistusta toimista, joita komissio, jäsenmaat ja tutkimusyhteisö voisivat toteuttaa.

Suomi edistää EU:n tutkimuksen turvallisuuden suositusten mukaista toimintaa huomioiden vastuullisen kansainvälisyyden keskeiset periaatteet suunnitellessaan ja toteuttaessaan korkeakoulutuksen ja tutkimuksen turvallisuutta parantavia politiikkatoimia.

Suosituksissa todetaan, että jäsenmaat käyvät vuoropuhelua tutkimus- ja innovointialalla vastuualueiden ja roolien määrittelemiseksi ja kansallisen toimintatavan laatimiseksi, jos sellaista ei vielä ole, hyödyntäen esimerkiksi suuntaviivoja tai asiaankuuluvien toimenpiteiden ja aloitteiden luetteloa tavoitteena parantaa tutkimuksen turvallisuutta selkeän täytäntöönpanomenettelyn mukaisesti ja ottaen samalla huomioon komission ohjeet ja käytettävissä olevat tukivälineet.

Suosittelun mukaan jäsenmaat luovat tarvittaessa uuden tukirakenteen tai -palvelun tai vahvistavat olemassa olevaa tukirakennetta tai -palvelua, jolla autetaan tutkimus- ja innovointialan toimijoita käsittelemään tutkimus- ja innovointialan kansainväliseen yhteistyöhön liittyviä riskejä. Jäsenmaat vahvistavat tutkimuksen turvallisuuteen liittyvän päätöksenteon tietopohjaa analysoimalla uhkaympäristöä sekä helpottavat tietojenvaihtoa tutkimusta harjoittavien ja sitä

⁸ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9097-2024-REV-1/en/pdf>

rahoittavien organisaatioiden sekä tiedustelupalvelujen välillä, esimerkiksi turvallisuusluokiteltujen ja turvallisuusluokittelemattomien tilanneselostusten tai erityisten yhteyshenkilöiden avulla.

G7-maat (Italia, Japani, Kanada, Ranska, Saksa, Iso-Britannia ja Yhdysvallat) ovat määritelleet yhteiset arvot ja periaatteet tutkimuksen turvallisuudelle ja hyvälle tieteelliselle käytännölle⁹. G7-maat sitoutuvat edistämään kansainvälistä tutkimusyhteistyötä ja toteavat, että tutkimuksen avoimuus ja turvallisuus eivät ole ristiriidassa vaan täydentävät ja vahvistavat toisiaan. G7-maat ovat määritelleet suosituksia tutkimuksen turvallisuuden hyvistä käytännöistä, jotka koskevat ministeriöitä, tutkimusrahoittajia, tutkimusorganisaatioita ja tutkijoita, joiden tulee varmistaa tutkimuksen turvallisuus yhdessä ja erikseen.

Useat vertaismaamme¹⁰ ovat laatineet suosituksia ja toimintaohjelmia tutkimuksen turvallisuudesta ja korkeakoulutuksen ja tutkimuksen vastuullisesta kansainvälisyydestä. Aktiivinen yhteistyö Pohjoismaiden kesken, EU-kontekstissa ja kumppanimaidemme kanssa on Suomelle välttämätöntä.

OECD:n ja Unescon suositukset rajat ylittävästä koulutustarjonnasta (UNESCO-OECD Guidelines on Quality Provision in Cross-Border Higher Education¹¹) ovat jo vuodelta 2005. Niissä linjataan korkeakoulujen rajat ylittävän tarjonnan laadun varmistuksesta. Kansainvälistä opiskelijarekrytointia on useissa maissa kehitetty eettisten ohjeistusten avulla. Niiden tarkoituksena on luoda yhteisiä pelisääntöjä eettiselle ja vastuulliselle opiskelijarekrytoinnille.

Hallinnonalan toimijoiden rooleja ja toimintaprosesseja

Roolit ja vastuut

Kullakin organisaatiolla on edellä todettuun viitaten toimivaltaansa nähden omat vastuunsa ja velvollisuutensa suhteessa vastuullisen kansainvälisyyden edistämiseen. Kunkin korkeakoulun ja toimijan vastuun lisäksi kyse on myös kaikkien toimijoiden yhteisestä vastuusta¹². Toimijoiden välinen vuoropuhelu ja yhteistyö varmistavat, että riskeihin puututaan oikeasuhteisesti ja ymmärrys vastuullisuudesta on kohdallaan kaikilla organisaation tasoilla.

Korkeakoulujen rooli on varmistaa, että niiden riskien hallintamekanismit ovat kohdallaan läpi koko organisaation, ja että niillä on osaamista riskien tunnistamiseen.

Suomen Akatemia on keskeisessä roolissa kansallisen tutkimusrahoituksen näkökulmasta. Opetushallitus puolestaan korkeakoulutuksen kansainvälisyyden edistämisen sekä kansainvälisille opiskelijoille suunnatun maakuva- ja markkinointityön näkökulmasta.

⁹ Mm. [G7 Best Practices for Secure and Open Research - Gemeinsamer Ausschuss zum Umgang mit sicherheitsrelevanter Forschung](#)

¹⁰ Mm. [Norja, Ruotsi, Tanska, Alankomaat](#).

¹¹ [Guidelines for Quality Provision in Cross-border Higher Education | OECD](#)

¹² Kts. [G7 Best Practices Annex B: G7 Principles on Research Security](#)

Opetus- ja kulttuuriministeriön rooliin kuuluvat erityisesti korkeakoulujen ja hallinnonalan muiden toimijoiden tukeminen vuoropuhelun kautta sekä kansainvälinen että poikkihallinnollinen yhteistyö vastuullisen kansainvälisyyden edistämiseksi.¹³

Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen vastuullisen kansainvälisyyden teemoja ja käynnissä olevia ja huomioitavia prosesseja

Korkeakoulutuksen kansainväliseen yhteistyöhön ja opiskelijahoukutteluun liittyviä prosesseja

Kasvaneiden hakija- ja opiskelijamäärien seurauksena erilaiset lieveilmiöt myös kansainvälisiin opiskelijoihin liittyen ovat lisääntyneet. Korkeakoulut kehittävät aktiivisesti kansainvälisten opiskelijoiden valintamenettelyitä ja -prosesseja.

Riskien torjumiseksi on käynnistetty tiiviimpää yhteydenpitoa korkeakoulujen ja viranomaisten kesken. OKM on järjestänyt useita tilaisuuksia kansainvälisten opiskelijoiden maahantuloon ja maassa oleskeluun liittyvistä riskeistä, väärinkäytöksistä ja ratkaisuista. Tiivis yhteydenpito ja hyvä tietopohja eri ilmiöistä on keskeistä esiin nousevien ongelmien ratkaisemisessa.

Korkeakoulut ovat laatineet yhdessä kansainvälisen opiskelijarekrytoinnin eettisen ohjeistuksen yhteistyökumppaneilleen (Finnish International Education Agent Code of Conduct¹⁴) sekä ottaneet käyttöön koulutusviennin eettisen toiminnan oppaan parhaiden keskinäisten käytäntöjen jakamiseksi koulutusviennissä. Eettisen ohjeistuksen ja parhaiden käytäntöjen noudattamisen tarkoituksena on varmistaa eettisesti kestävä opiskelijarekrytointi suomalaisiin korkeakouluihin.

Hallitusohjelman mukaisesti työ- ja elinkeinoministeriö valmistelee säädösmuutoksia koskien kolmannen maan kansalaisia opiskelijoita ja tutkijoita (opiskelijan ja tutkijan oleskeluluvan myöntämisen rajoittaminen suojelupoliisin arvion perusteella, sekä oleskeluluvan peruuttaminen, jos opiskelija turvautuu suomalaiseen toimeentulotukeen). Prosessi on kesken.

Kansainväliseen tutkimusyhteistyöhön liittyviä prosesseja

Hallitus esittää Suomen Akatemiasta annettuun lakiin muutosta, jossa lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan tutkimuksen ja tutkimusedellytysten rahoittamista sekä kansainvälistä yhteistyötä koskevien Akatemian tehtävien hoitaminen ei saa olla ristiriidassa Suomen kansallisen turvallisuuden tai Suomen kansainvälisten veloitteiden kanssa. Lakiin ehdotetaan lisäksi eräitä muita, lähinnä teknisluonteisia täsmennyksiä. Prosessi on kesken.

¹³ [Opetus- ja kulttuuriministeriön tulossuunnitelmassa](#) 2025 todetaan, että vastuullinen kansainvälisyys edistää korkeakoulutuksen ja tutkimuksen kehitystä sekä Suomen vaikuttavuutta, ja että ministeriö osallistuu aktiivisesti monikansalliseen dialogiin tutkimuksen ja korkeakoulutuksen vastuullisen kansainvälisyyden edistämiseksi. OKM tukee vastuullista kansainvälistymistä korkeakoulujen ja tiedelaitosten ohjauksessa.

¹⁴ [The-Agent-Code-of-Conduct_Arene_Unifi.pdf](#)

Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen yhteisiä vastuita ja prosesseja

Korkeakouluilla on vastuu opiskelijoiden ja henkilökunnan turvallisesta toimintaympäristöstä.

Vastuullisen kansainvälisen toiminnan riskien tunnistaminen, kuten riskikartoitus ja -toimintasuunnitelma riskien toteutumisen varalle, tietoturva sekä matkustusturvallisuus ovat kunkin organisaation vastuulla. Institutionaalisten ja laitostason kumppanuuksien, mm. niihin liittyvät sopimukset, projektit, vierailijakäytännöt, ulkoinen rahoitus ja rekrytoinnit, tarkastelu vastuullisen kansainvälisyyden periaatteiden kautta on välttämätöntä.

Kunkin toimijan on huomioitava mahdolliset mainehaitat henkilölle, organisaatiolle sekä koko Suomelle.

Opetus- ja kulttuuriministeriö tukee korkeakouluja vastuullisen kansainvälisyyden toteuttamisessa. Ministeriö on järjestänyt korkeakoulujen rehtoreille ja strategiselle johdolle sekä koko sektorille useita tilaisuuksia valtapolitiikasta ja sen vaikutuksista korkeakoulutukseen ja tutkimukseen yhteistyössä mm. ulkoministeriön ja SUPOn kanssa.

Muiden ministeriöiden prosesseja, jotka liittyvät korkeakoulu- ja tiedepolitiikan sektoriin

Pakotesäädöksissä tarkoitettu kansallinen toimivaltainen viranomainen on Suomessa ulkoministeriö¹⁵, mikäli asia ei kuulu muun viranomaisen toimialaan. Ulkoministeriöllä tai OKM:llä ei ole kuitenkaan yksittäistapauksessa toimivaltaa oikeudellisesti sitovalla tavalla tulkita pakotteita koskevien EU-säädösten sisältöä tai ottaa kantaa niiden soveltamiseen, paitsi silloin kun on kyse EU-säädösten mukaisen poikkeusluvan hakemisesta. EU:n pakoteasetukset ovat jäsenvaltioissa suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä, eli kaikilla, sekä oikeushenkilöillä että luonnollisilla henkilöillä, on velvollisuus tuntea lainsäädäntö ja toimia tämän mukaisesti. Myös vientivalvonnasta vastaa ulkoministeriö. Ulkoministeriön vastuulla on myös maakohtainen viranomaisviestintä.

Puolustusministeriö vastaa puolustustarvikkeiden vientivalvonnasta¹⁶.

Oikeusministeriö vastaa puolestaan mm. turvaselvityksiin liittyvästä lainsäädännöstä.

Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen vastuullisen kansainvälisyyden ryhmä

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 8.4.2024 korkeakoulutuksen ja tutkimuksen vastuullisen kansainvälisyyden ryhmän ajalle 15.4.-31.12.2024. Ryhmän puheenjohtajana toimi ylijohtaja Sirkku Linna opetus- ja kulttuuriministeriöstä ja jäsenenä vararehtori Anne Portaankorva Helsingin yliopistosta UNIFI ry:n edustajana ja hänen varajäsenenään vararehtori Marko Joas Åbo

¹⁵ [Pakotteet - Ulkoministeriö](#)

¹⁶ [Vienti- ja siirtoluvat - Puolustusministeriö](#)

Akademista, rehtori Jari Multisilta, Satakunnan ammattikorkeakoulusta ARENE ry:n edustajana ja hänen varajäsenenään vararehtori Mari Vuolteenaho Laurea-ammattikorkeakoulusta. Ryhmän sihteeriä kutsuttiin opetusneuvos Tiina Vihma-Purovaara opetus- ja kulttuuriministeriöstä.

Rehtorien neuvostojen ja opetus- ja kulttuuriministeriön yhteisen ryhmän tehtävänä oli luoda korkeakoulu- ja tutkimussektorin yhteistä tilannekuvaa korkeakoulutukseen ja tutkimukseen suuntautuvista uhkista ja mahdollisuuksista sekä kartoittaa tarpeita teemakohtaiseen kansalliseen keskusteluun esimerkiksi tilannehuoneissa tai seminaareissa.

Ryhmän tuli raportoida työstään ja laatia jatkotoiminnasta suositukset vuoden 2024 loppuun mennessä.

Ryhmä on kokoontunut neljä kertaa 7.5.2024, 29.8.2024, 19.11.2024 ja 31.1.2024. Ryhmä on järjestänyt kolme työpajaa ja yhden seminaarin 3.12.2024:

- 1) 19.9.2024 *Pakotteet ja vientivalvonta*
- 2) 24.10.2024 *Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen turvallisuuden parhaat käytännöt – muuttuneen toimintaympäristön huomioiminen kansainvälisessä yhteistyössä*
- 3) 22.11.2024 *Ihmiset*
- 4) 3.12.2024 loppuseminaarin *Geopolitiikka ja vaikutukset korkeakoulutukseen ja tutkimukseen – itsesensuuri, riskien välttäminen, blokkaus vs. avoimuus?*

Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö järjesti webinaarin neuvoston Tutkimuksen turvallisuus -suosituksista 19.6.2024.

Vastuullisen kansainvälisyyden ryhmä on tilaisuuksissaan kuullut parhaita käytäntöjä Isosta-Britanniasta¹⁷, Norjasta¹⁸ ja Ranskasta. Prosessin aikana Ranska kutsui opetus- ja kulttuuriministeriön G7-maiden laajennettuun tutkimuksen turvallisuus -yhteisöön G7+ -ryhmään.

¹⁷ esim. <https://www.ukri.org/manage-your-award/good-research-resource-hub/trusted-research-and-innovation/>

¹⁸ [Guidelines and tools for responsible international knowledge cooperation | HK-dir \(hkdir.no\)](#)